

Fegyverneki Gergő

Eszterházy Károly Főiskola Neveléstudományi Doktori Iskola, Eger
Fazekas Mihály Gimnázium, Debrecen
fe_gergo@mailbox.hu

DIGI POTTER KALANDJAI, AVAGY A KORSZERŰ MAGYARTANÁR IKT-S LEHETŐSÉGEI

„The medium is the message”, vagyis a médium átgyúr. Marshall McLuhan megállapítása a társadalom valamennyi színterére kiterjed, így a modern eszközök megváltoztatják az iskola világát is. Korábban a tanárokat a szakma/hivatás egyes részterületeire utalva leginkább színészhez, kertészhez, állatidomárhoz, vendéglátóshoz, idegenvezetőhöz és szolgához hasonlították (Vámos, 2003; Szántó, 2012), azonban az infokommunikációs (IKT) eszközök adta lehetőségek és kihívások tovább árnyalhatják a metaforák sorát. A digitális kor tanárát eddig többnyire hálózati villanypásztorként¹ vagy digitális idegenvezetőként említették, arra gondolva, hogy a hálózatok világában is szakszerű útmutatást kell adni a tanulóknak, hiszen ez a feladat is többnyire ránk vár. Egy másik szemszögből, az IKT-eszközök motivációs erejéből kiindulva találó lehet a digitális mágus megnevezés is. Ezt a gondolatmenetet követve a 21. századi magyartanár lenne Digi Potter, akinek lényegében Harry Potter varázlataival vetekedő látványokkal kell elbűvölnie tanulóit az eredményes tanulás érdekében. Bárhogy is hangozzanak az információs társadalom új pedagógusmetaforái, komoly szerepváltás és módszertani megújulás szükséges a pedagógustársadalomban, mert:

- a legújabb motivációs vizsgálatok eredményei (Námesztovszki „et al.”, 2012; Fegyverneki, 2014a) rávilágítanak arra, hogy az IKT-eszközök alkalmazása pozitívan hat a tanulók motiváltságára.
- az anyanyelvi és irodalomórákon fejleszthetőek leginkább a szövegértési-szövegalkotási kompetenciák, amelyek megalapozzák a tanulók eredményességét más tantárgyak esetében is (Bozsik, 2006. 18.).
- az informatikaórák csökkenését csak úgy kompenzálhatjuk, ha más tantárgyak óráin szintén lehetőséget teremtünk a tanulók digitális írástudásának fejlesztésére.

Éppen ezért előadásomban a digitáliskultúra-azonos pedagógia mellett érvelve bemutatom, milyen IKT-s lehetőségei vannak egy magyartanárnak az újszerű prezentálástól kezdve a közös tudásépítésig, amelyekhez sem interaktív tábla, sem különösebb technikai tudás nem szükséges, majd végül beszámolok a résztvevő tanulók körében végzett pilot-kutatás eredményeiről is.

A digitáliskultúra-azonos pedagógia

A multikulturális kihívások miatt Magyarországon is megjelenő kultúraazonos pedagógia szerint az oktatás hatékonyságát a tanulók családi-közösségi kultúrájának tudatosításával lehetne növelni, vagyis az iskolai siker a tanulók családjukban és közösségeikben tanult kommunikációra, illetve az ahhoz hasonló vagy vele érintkező

---

¹ <http://forgos.blogspot.hu/>

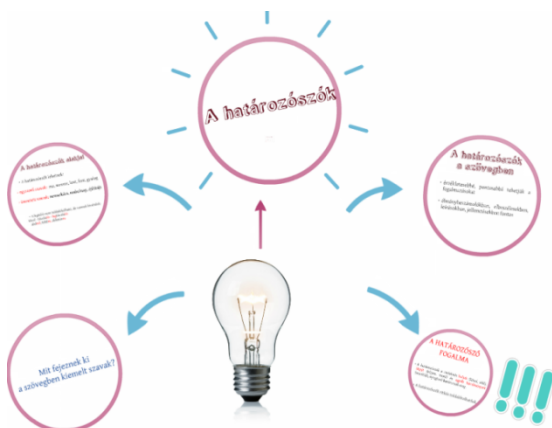
iskolai interakcióknak az arányára vezethető vissza. (Castenda és Boreczky, 2007). Elképzelésünk szerint a netgeneráció eredményes tanításának és tanulásának kérdésénél Castenda elképzeléseit célszerű a digitális kultúrával (Rab, 2007. 15–19.) összeolvasni, vagyis a digitáliskultúra-azonos pedagógiában (digitálisan alkalmazkodó pedagógiában) gondolkoznunk, amely egy biztos és szükségszerű pont a tanulási szituációkban (Fegyverneki, 2014b).

Gondolkodásfejlesztés a Prezivel

Egy-egy nehézkesnek tűnő grammatikai vagy gyakran ezen alapuló helyesírási témánál a tanulók sokszor kedvtelenekek. Az érdektelenség mögött az esetek nagy részében az összefüggések meg nem értése, illetve az ebből adódó kudarc húzódik meg. A Prezi nevű magyar szoftver azonban egy újfajta gondolatátadási és gondolkodtatási módszer, amennyiben megfelelően alkalmazzuk ezt. A felhőalapú prezentációs program lehetőséget teremtett néhány évvel ezelőtt a szemléltetés megreformálására. Segítségével ki lehet szakadni a hagyományos slide-ok megkötöttségéből, így együttesen mutatható meg egy téma rész-egész viszonya. Ezt azt jelenti, hogy az órai anyag – saját szerkesztésünktől függően – kisebb itemekre bontható, amelyet aztán foglalkozás végén ismét megmutathatunk teljes összefüggésében. Ez megkönnyíti az óra végi összefoglalást is. Végigkövethető, hogy miről volt szó órán, illetve újra kinagyíthatóak a még tisztázandó részek, így nem kell előre-hátra kattintgatni a diasorozatban, hogy megtaláljuk a megfelelő résztémát. (Mester 2013).

Hatodik osztályban a szófajtan – főképp a névmásokat és a határozók – olyan téma, ahol érdemes a Prezivel alátámasztanunk a mondandónkat. Egyrészt egy látványban jól megszerkesztett prezentáció már önmagában is motiváló lehet, másrészt a tudatosan végig gondolt bemutatóval az ímént leírtak alapján rávilágíthatunk a logikai kapcsolatokra, ahogy ez A határozószók című prezin (<http://bit.ly/1atoc6w>) is látható.

Miután a tanulók megpróbálták analizálni az indukciós szöveg kijelölt szavait (pl. azonnal, messze, nyugton), a háromdimenziós prezentációval motiváltuk őket azzal biztatva, hogy a témában óra végére mindenki megvilágosodik.

A prezi nyitóképe

Egy kinagyított item

Könnyen látható, hogyan ábrázolhatjuk gondolatainkat logikai összefüggéseiben, majd hogyan térhetünk (nagyíthatunk) rá az egyes résztermákra. A hatékony tanítás-tanulás miatt először érdemes megmutatni az óra fontos kulcselemeit (a határozószó fogalma, fajtái, alakjai, a szövegben betöltött szerepe). Ezzel a „nyitóképpel” tulajdonképpen előkészítettük a feldolgozandó témát, mivel egy gyors, átfogó képet kaptak a diákok, majd a fogalom feldolgozása során ráfókuszáltunk az egyes itemeket kifejtő részletekre. Óra végi ismétléskor mindenképpen hasznos újra láthatóvá tenni a tananyagot a teljes nagy összefüggésében. Így a visszamondással párhuzamosan az anyag sarkalatos pontjainak visszanezése is megtörténik, tehát egyszerre verbálisan és vizuálisan tettük követhetővé a közösen bejárt utat. Az ilyen módszer lehetőséget ad, hogy tanulóinknak áttekinthetőbbé, befogadhatóbbá tegyük a tananyagot, hiszen a hatékony tanulás egyik feltétele a részek közötti kapcsolatok megértése. Emiatt azt mondhatjuk, hogy a Prezi egyfajta „intelligens gondolatterkép.”

A címkefelhők módszertani előnyeiről

A digitális nemzedékre ugyanakkor nemcsak befogadóként kell tekintenünk. A tananyagot érdemes úgy feladatossítani, hogy a tanulók a modern eszközöket kezükbe vegyék, tanári támogatással tudatos felhasználóvá és kreatív alkotóvá váljanak. Ma már ugyanis az eszközhasználaton és a tartalomkeresésen túl az információs társadalom kihívásai megkövetelik a webes tartalmak előállítását és fejlesztését is. Szervezhetünk ezért IKT-alapú foglalkozásokat tanórán és tanórán kívül egyaránt a motiválástól kezdve egészen a közös, együttműködő tanulásig. A tanulók egyéni vagy akár közös munkában készíthetnek tanulást támogató gondolatterképeket, preziket, kisfilmeket, amelyet aztán megoszthatnak egymással a világhálón.

Kilencedik osztályban például a sokszor szövevényesnek tűnő ógörög irodalmat a hagyományos módszerek helyett egy közös tudásbázis létrehozásával dolgoztuk fel. A teremcserét követően az informatikateremben többek között megismertettük a tanulókkal a címkefelhő-készítés lépéseivel, majd arra kértük őket, hogy mindenki válassza ki a kedvenc mitológiai szereplőjét, akit megjelenít címkefelhőben. A kész produktumokat aztán egy közös internetes felületen osztották meg egymással a tanulók megtapasztalva így a korszerű, hálózatalapú tanulás egy lehetséges terét és formáját.

Apollón, a művészetek istene (Szilágyi Levente munkája)

Pán, a pásztorok kecskeszarvú istene kezében a pánsípval (Csőke Péter munkája)

Amint az látható, tartalom és forma egymást kiegészítik és erősítik a görög istenek címkefelhőjében, amely jelentősen hozzájárult a téma eredményes elsajátításához. További címkefelhők: <http://bit.ly/1eddZGA>

Online tanteremmel támogatott blended learning

Mivel az internet napjainkban nemcsak az oktatás témája, hanem színtere is lett (Seres „et al.”, é. n. 1.), célszerű kihasználni egy jól felépített tanító weboldalban rejlő lehetőségeket. A virtuális osztályterem lényegében egy keret, amelyet a tanárok és a diákok együtt töltenek meg tartalommal. Mint az eddig tárgyalt esetekben, az áttörést itt sem önmagában az eszköz hozza meg. Az eredményesség elsősorban a tanulók munkáját terelgető tanáron, „digitális idegenvezetőn” múlik. Egy tanári weblap remek környezete lehet a konstruktivista értelemben vett tanulásnak, ahol a tanulók tanári segítséggel – vagy épp önállóan – képesek a tananyag aktív feldolgozására (Nádori–Prievera 2012: 1–7).

Néhány évvel ezelőtt álmodtuk meg a Gergő bácsi internetes tanterme (<http://bit.ly/1dSMVlj>) nevű oldalt, amellyel a tanulókhoz közelebb szeretnénk vinni a magyar nyelvtant és az irodalmat a digitáliskultúra-azonos pedagógia jegyében. Az oldal célja kiegészíteni és támogatni az iskolában zajló offline magyarórákat: korszerű tanulási

környezetben lehetőséget biztosítani a gyors kommunikációra, a tanulói együttműködés segítésére, a közös internetes tudásépítésére és az online tanulás támogatására, különböző, motiváló feladatok kiírásával. Weblappunkkal állandóan a diákok rendelkezésére szeretnénk állni számos tantárgyi érdekességgel és naprakész információkkal. A Google Site-alapú oldal előnye könnyen szerkeszthetősége mellett, hogy Google-hoz tartozó Gmail-postafióknak több olyan szolgáltatása van, amelyet remekül hasznosíthatunk az internetes magyarórákon, hogy azok színesebbek és sokrétűbbek legyenek. A honlapba beágyazhatunk videókat, képgalériákat, online kérdőíveket, közös szerkesztésre váró dokumentumokat, de fel tudjuk tölteni a különféle prezentációkat és feladatlapokat is. Bizonyos topikok (Digitális tudástár – tanulói oldal) kezeléséhez a tanulók is kapnak szerkesztési jogokat, hogy saját maguk oszthassák meg egymással digitális tartalmaikat.

Tanulói elképzelések a korszerű tanulásról

Az itt bemutatott IKT-s jó gyakorlatokat egy vidéki gimnáziumban valósítottuk meg. Mivel a tanulókkal való együttgondolkodásra is alapozva IKT-s módszertani repertoárunkat tovább szeretnénk gazdagítani, illetve a hatékony és eredményes tanítás-tanulás során a későbbiekben felhasználni, mindenképpen szükségesnek éreztük megkérdezni a tanulókat arról, ők milyen internetes szolgáltatásokat és hogyan fordítanak a tanítás/ tanulás támogatására.

Valaki többször használná a projekt során megismert programokat, mert „érdekesebben, gyorsabban tudnának vele tanulni az emberek”, míg többen a képekben és a YouTube-ban látnak új lehetőségeket. Egyik tanuló például az ajánlott videók mellett külön kategorizálná az oktatófilmeket a könnyen kereshetőség érdekében, míg néhányan az edutainment-eket hiányolják: ők vidám, szórakoztató, ugyanakkor hasznos videókat vetnének be. Megint mások a lexikonok tipográfiáját korszerűsíténiék „különlegesebb betűtípusokkal”, ugyanakkor egy tanuló a Wikipédiát a „túl sok hibás adat miatt” nem használja, ezért inkább a SuliHálón szörföl kutatómunka során.

Az ötletelő tanulók között visszatérő téma a közösségi hálózatok iskolai használata. Ahogy egyikük mondja, több költő és író profilját töltenék fel irodalomból, „és akkor az oldalukon megjelenéne különböző verseik, szerelmi dolgaik és a többi”. A Facebook-ra és más web 2.0-s alkalmazásokra hivatkozva több tanuló a távoktatás kérdését veti fel: „A közösségi hálózatok nagyban képesek segíteni az e fajta tanulási módokat, mert nagyobb távolságról is pillanatnyi időn alatt információt cserélhetünk.” Egy válaszadó a hagyományos, offline tanulási környezetet el is vetné: „Ha nem kellene bejárni iskolába órákra, hanem otthonról, számítógépen keresztül tanítanának minket tanáraink.”

Úgy gondoljuk, mindenképpen érdemes elgondolkozni ezeken a tanulói ötleteken, hiszen nagy részben a magyartanárok felelőssége megfelelően kalauzolni őket a Gutenberg-galaxis és a Neumann-univerzum között. A tanításban használható eszközök mára jelentősen megváltoztak, a tanulók pedig adottak. A kérdés csak az, hogy mi tanárok képesek vagyunk-e váltani?

Irodalomjegyzék

Boreczky Á. (2000): Kultúraazonos pedagógia. A differenciáláson innen és túl. In: Új Pedagógiai Szemle. 50. évf. 7–8. szám. URL: <http://bit.ly/1jz8Ddz> Hozzáférés ideje: 2014. március 18.

- Bozsik G., Dobóné Berencsi M., Zimányi Á. (2006): Anyanyelvi tantárgy-pedagógiánk vázlata. EKF Liceum Kiadó. Eger. 18.
- Fegyverneki Gergő (2014a): Új szerepben a magyartanár: digitáliskultúra-azonos pedagógia elméletben és gyakorlatban In: Ollé János (szerk.): VI. Oktatás-Informatikai Konferencia Tanulmánykötet. ELTE-PPK. ELTE Reader. Elérhetőség: <http://bit.ly/1ixD4RM> Utolsó letöltés: 2014. augusztus. 28.
- Fegyverneki Gergő (2014b): Digitális alapú motiváció – jó gyakorlatok a magyaróráról In: Oktatás-Informatika Folyóirat. Digitális Nemzedék Konferencia 2014. ELTE Reader. Elérhetőség: <http://bit.ly/1omvoUe> Utolsó letöltés: 2014. augusztus. 28.
- Mester T. 2013.: Prezi magyarul alap kézikönyv. URL: <http://bit.ly/1edsMBd> Hozzáférés ideje: 2014. március 18.
- Nádori G., Prievera T. 2012. IKT módszertan. Kézikönyv az info-kommunikációs eszközök tanórai használatához. URL: <http://bit.ly/1jz90VG> Hozzáférés ideje: 2013. november 3. 1–7, 46.
- Námesztovszki Zs., Glušac D., Branka A. 2012. A tanulók motiváltsági szintje egy hagyományos és egy IKT eszközökkel gazdagított oktatási környezetben. In: Oktatás–Informatika. 4. évf. 1–2. szám. URL: <http://bit.ly/1mFHCYv> Hozzáférés ideje: 2014. augusztus 18.
- Rab Á. 2007. Digitális kultúra. A digitalizált és a digitális platformon létrejött kultúra. URL: <http://bit.ly/1hiVjIR> Hozzáférés ideje: 2014. március 18. 15–19.
- Seres Gy., Fórika K., Miskolczi I., Lengyel P., Gerő P. (é.n.): Hipermédia az oktatásban – avagy felhőpedagógia. Hogyan vált az elektronika az oktatás tárgyából annak színterévé? URL: <http://bit.ly/LTzjL8> Hozzáférés ideje: 2013. március 20. 1–7.
- Szántó B. 2012. Pedagógusjelöltek tanítás- és tanulásfelfogásának vizsgálta a spontán és irányított metaforák tükrében. In: PedActa. 2. kötet 1. szám. Elérhetőség: <http://bit.ly/1zZ4y8Y> Utolsó letöltés: 2014. augusztus. 28
- Vámos Á. 2003. Metafora a pedagógiai kutatásban In: Iskolakultúra. 13. évf. 109–112. Elérhetőség: <http://bit.ly/1CgbBhp> Utolsó letöltés: 2014. augusztus. 28.